

KAITSEALA VALITSEJA

Keskkonnaamet
Põlva-Valga-Võru regioon
Karja 17 a, 65608 Võru
tel 786 8360
voru@keskkonnaamet.ee
www.keskkonnaamet.ee

KESKKONNAAMET

KAITSEALA KÜLASTUSE KORRALDAJA

RMK loodushoiu osakond
Lõuna-Eesti piirkond
Haanja teabepunkt
tel 782 9090
haanjateabepunkt@rmk.ee
www.rmk.ee

Trükise väljaandmist toetas:
SA Keskkonnainvesteeringute
Keskus

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Trükise koostaja: D. Pungar
Esikaane foto: Mustjärv, M. Kose

Küljendus: Akriibia OÜ
Trükk: Aktaprint AS

Keskkonnaamet 2012

RABA EHK KÕRGSOO (soo arengu viimane aste) on tekkinud siirdesoost turbakihi paksenemisel. **Luhasso raba osas on esindatud kõik tüüpilised rabataimed** (kukemari, rabamurakas, jõhvikas, tupp-villpea, sookail, küüvits, hanevits jt). Seal leidub omanäolisi väikseid putuktoidulisi taimi – huulheinu, mis on kohastunud lisaks muule toituma ka putukatest.

Soo keskkond on eriline oma puhta vee ja õhu poolest. Luhasso on kaitsealuse sookure pesitsuspaigaks.

LUHASOO ERILISED PÄRLID – JÄRVED

Luhasso kolm rabajärve on jäänukid kunagisest suurest järvest. **Mustjärv** (6,9 ha, sügavus 6–8 meetrit) on neist kõige suurem. Järv on nime saanud tumeda vee järgi, mida põhjustab suur huumusainete sisaldus. **Rabajärve vett võib juua**, kuna see ei sisalda happelise vee tõttu haigusi tekitavaid baktereid, kuid ei kustuta mineraalainete vähesuse tõttu janu. Järv on järsu turbakaldaga ning väga happelisest veest tingitult taimede ja kaladeta.

Luhassoos asuvad ka **Tiksijärv** ja **Püksijärv**. Tiksijärve pindala on 1,3 ha, olles Mustjärvest palju madalam. Seetõttu kasvab seal vesiroose ja vesikuppe. Tiksijärvest idas asub 0,3 ha suurune Kellamäe Väike järv ehk Püksijärv.

Foto: Soovõhk, D. Pungar

Foto: jõhvikad, D. Pungar

KÜLASTAJA MEELESPEA

- Eramaal võid viibida päikesetõusust loojanguni, kui ei tekita kahju maavaldajale. Tarastatud/tähistatud eramaal liikumiseks vajad omaniku luba.
- Mootorsõidukiga võid liigelda ainult selleks ettenähtud teedel ja parkida ainult parklas. Jalgrattaga võid sõita teedel ja selleks ettenähtud radadel.
- Telkida ja lõket teha võid selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas.
- Tuleohtlikul ajal on lõkke tegemine keelatud, ka lõkkealustel.
- Veekogudel võid sõita mootorita ujuv vahendiga.
- Looduses liikudes hoia koer rihma otsas.
- Kaitsealal võid korjata marju, seeni ja muid metsaande.

Nähes looduse või külastusobjektide kahjustamist, teavita sellest kohe SA Keskkonnainspektsiooni tel 1313.

LUHASOO
maastikukaitseala

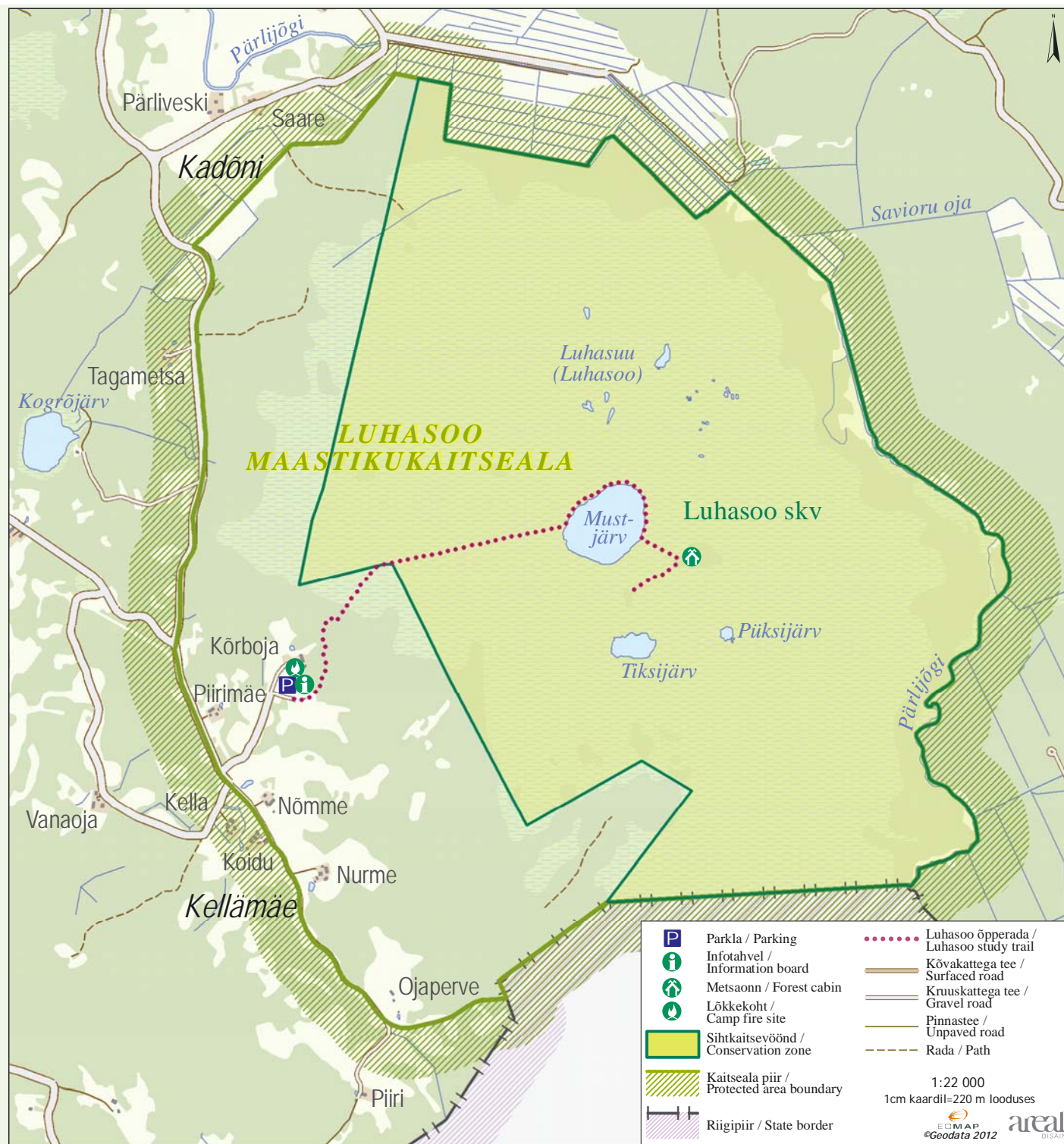

Foto: Luhasso õpperada, D. Pungar

LUHASOO MAASTIKUKAITSEALA (916 ha) asub Rõuge vallas, Eesti-Läti piiri ääres, Pärlijõe lammil. Kaitseala on loodud 1981. aastal piirkonnale iseloomuliku järvetekkelise soola säilitamiseks. **Luhasso on Lõuna-Eesti suurim ja ainuke inimtegevusest peaaegu puutumatu säilinud soo.** See on tekkinud jääaja järgselt läbivoolulise järve kinnikasvamisel. Läbi kunagise järve voolas Pärlijõgi, mis on nüüdseks tänu suurenenud rabamassiivile on surutud Luhasso idaserva. Sellise tekkeviisiga soolaladid leidub Eestis vähe. Luhasso on tuntud ka kui Kellamäe raba, mis tegelikult tähistab soo läänepoolset osa.

LUHASOO ÕPPERADA (5 km)

Õpperaja alguspunkti juhatab Võru-Rõuge-Krabi maanteelt viit. Siit rabale lähenedes ei tasu heituda eramaad tähistava sildi pärast. Mõõda teed liikudes jõuab parklasse, mille lähedal asub rada tutvustav infotahvel ja ettevalmistatud lõkkekoht. Rajal on suunaviidad ja infotahvlid, mis tutvustavad erinevaid sookooslusi, piirkonna elustikku ja ajalugu. Rada kulgeb läbi metsa, seejärel mõõda laudteed läbi erinevate sookoosluste. Rajale lisab põnevust ja silmailu möödumine maalilisest **Mustjärvest**. Seal edasi keerab laudtee suurima mineraalmaasaare ehk rabasaare poole, mida kutsutakse **Meiesaareks**. Seal on küttekoldega varustatud metsaonn, lahtine lõkkease ning kuivkäimla. Kui on soov saarel pikemalt peatuda ja lõket teha, tuleks puud laudtee alguses paiknevast puude varjualusest kaasa võtta. Meiesaarelt viib laudtee edasi järgmise rabasaareni, kust on näha **Tiksijärv**. Seejärel tuleb aga tuldud teed mööda tagasi kõndida.

LUHASOO RABASAARED

Luhassos leidub **15 rabasaart**, mis on kunagiste küngaste jäänukid. Rabasaartel kasvavad tavalised metsataimed nagu mustikad, pohlad, sinikad ning erinevad sambla- ja sambliku-liigid. Meiesaar on ajalooliselt huvitav koht, mida on erinevatel keerulistel aegadel kasutatud pelgupaigana, II maailmasõja ajal ka metsavendade poolt.

MIKS MINNA LUHASOOSSE?

Lõuna-Eesti omapärasesse künkliku reljeefiga maastikku ei mahu suured rabamassiivid, kuid siiski on Luhasso väikesel maa-alal esindatud kõik soostumise etapid – madal soo, siirdesoo ja raba.

MADALSOO (soo arengu algaste) on liigirikas ja vesine. Siinne turbakiht ei ole jõudnud paksuks kujuneda ning taimejuured ulatuvad mineraalpinnaseni, saades kätte mineraalaineterikast põhjavett. Tüüpiliseks puuks on sookask. **Siinsed tingimused on sobilikud käpalistele.** Luhassos leidub kahkjaspunast sõrmkappa, võõhuul-sõrmkappa, Russowi sõrmkappa ja soo-neiuvaipa.

SIIRDESOO on kujunenud madalsoost turbakihi paksenemisel. Seal on nii madalsoole (taimed kasvavad mätaste vahel) kui ka rabale (taimed kasvavad mätastel) iseloomulikke taimed. Puuliikidest on sookase kõrval üha enam ülekaalus mänd. **Luhasso siirdesoole on iseloomulik inimese kõrguseni ulatuva pilliroo esinemine, mis tähistab siin siirdesoo ja raba piiri.**

Foto: Matkaonn, D. Pungar